

Kunstzinnig en creatief in de vrije tijd

Monitor Amateurkunst 2017

nd de Lijk.
e aduic
am **A**teur

Kunstzinnig en creatief in de vrije tijd

Monitor Amateurkunst 2017

Utrecht, maart 2018

Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst (LKCA)

Inhoud

Inleiding	5
De Monitor Amateurkunst	5
Verantwoording steekproef en analyses	6
Casestudies lokale infrastructuur	6
1 Wel of niet kunstzinnig of creatief in de vrije tijd	8
Inleiding	8
Beoefenaars en niet-beoefenaars	8
Demografische kenmerken	9
Geslacht, leeftijd en opleiding	9
Migratieachtergrond	10
Geografische spreiding	12
Andere vrijetijdsactiviteiten	15
Redenen om te stoppen en intentie om er later dit jaar weer mee te beginnen	15
2 Beoefenaars en beoefening nader bekeken	17
Inleiding	17
Soort kunstzinnige en creatieve activiteiten	17
Aantal activiteiten en tijdsbesteding	19
Uitgaven en inkomsten	21
Patroon van beoefening	22
Alleen of samen, in vereniging of informele groep	23
Vrijwilligerswerk voor vereniging of informele groep	24
3 Gebruik van voorzieningen	25
Inleiding	25
Werk-, oefen- en lesruimte	25
Thuis en/of elders	25
Welke ruimte buiten de deur	26
Docenten en deskundige begeleiding	28
Manieren om te leren en beter te worden	28
Leren van een docent of een kunstenaar	30
Oefenen en repeteren onder deskundige begeleiding	33
Podia om te laten horen, zien of lezen wat men doet of maakt	34
Beschikbaarheid en bereikbaarheid van voorzieningen	35
Informatie over en voor kunstzinnige en creatieve activiteiten	37
4 Vergelijking en trendgegevens	39
Trendgegevens 2009-2017	39
Vergelijking 2013, 2015 en 2017	41
Colofon	44

Inleiding

De Monitor Amateurkunst

Het LKCA verzamelt gegevens over het beoefenen van kunstzinnige en creatieve activiteiten in de vrije tijd door om de twee jaar een enquête te houden onder een steekproef van ongeveer 5.000 personen van zes jaar en ouder die in Nederland wonen. Onder kunstzinnige en creatieve activiteiten verstaan we het zelf beoefenen van beeldende activiteiten in ruime zin, muziek (inclusief zingen), dans, theater, creatief schrijven of kunstzinnige fotografie/film/video of computerkunst in de vrije tijd, dus niet op school of als beroep. De steekproef wordt aselekt getrokken uit de TNS NIPObase, een panel dat circa 160.000 in Nederland woonachtige personen telt. Vragen hebben betrekking op het al dan niet beoefenen van deze activiteiten, op het soort activiteiten dat men beoefent, op de motieven waarmee en de manieren waarop men ze beoefent, en op de voorzieningen die men ervoor nodig heeft en gebruikt.

Het LKCA zet sinds 2013 met deze geregelde, periodieke dataverzameling de Monitor Amateurkunst (MAK) voort die in 2009 door Kunstfactor, sectorinstituut voor de amateurkunst, werd opgezet en tot en met 2012 jaarlijks in opdracht van Kunstfactor werd uitgevoerd door Bureau Veldkamp. We noemen het nu de Nieuwe MAK, om vier redenen: ten eerste omdat het aantal respondenten sinds 2013 aanzienlijk is vergroot – ongeveer 5.000 in plaats van 1.000 personen – waardoor er meer analyses mogelijk zijn; ten tweede omdat de vragenlijst op bepaalde punten gewijzigd is en mede op verzoek van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) uitgebreid is met vragen over het gebruik van voorzieningen; ten derde omdat het LKCA sinds 2013 niet alleen de vragenlijst voor het bevolkingsonderzoek zelf opstelt maar ook de analyses uitvoert en op verschillende manieren rapporteert over het onderzoek; ten vierde omdat naast de 'grote NMAK', het bevolkingsonderzoek om de twee jaar (in plaats van jaarlijks), nu een enquête in de tussenliggende jaren onder beoefenaars wordt uitgevoerd (de 'kleine NMAK'). Het veldwerk (steekproef trekken en enquête uitvoeren) wordt net als voorheen in opdracht van het LKCA uitgevoerd door Kantar Public.

Tabel 1 Opzet van de Nieuwe Monitor Amateurkunst 2013-2017

	April 2013	April 2014	April 2015	April 2016	April 2017
'Grote NMAK'	Enquête onder steekproef van ongeveer 5.000 personen uit TNS NIPObase (bevolking vanaf zes jaar).		Enquête onder steekproef van ongeveer 5.000 personen uit TNS NIPObase (bevolking vanaf zes jaar).		Enquête onder steekproef van ongeveer 5.000 personen uit TNS NIPObase (bevolking vanaf zes jaar).

'Kleine NMAK'		Enquête onder beoefenaars in de grote NMAK van het voorgaande jaar. Thema: beoefening solo en in groep of vereniging; competenties van docenten.		Enquête onder beoefenaars in de grote NMAK van het voorgaande jaar. Thema: aanduiding eigen activiteit; motieven om voor aanbieder/vereniging te kiezen; muziekgenres; disciplines beeldend en media.	
---------------	--	--	--	---	--

Verantwoording steekproef en analyses

Dit rapport bevat resultaten van de digitale enquête die in april 2017 is gehouden onder een steekproef uit de bevolking van Nederland van zes jaar en ouder, gebruikmakend van de TNS NIPObase. Er werden ruim 8.500 personen benaderd van wie er 5.078 aan de enquête meewerkten; ruim 3.000 personen waren niet bereikbaar en een klein aantal maakte de vragenlijst niet af of weigerde deel te nemen. De respons is gewogen op ijkingsgegevens van de Gouden Standaard: normen van de organisatie van marktonderzoekbureaus (MOA) en CBS voor de representativiteit van steekproeven. Per leeftijdsgroep is apart gewogen op de vijf ijkingsvariabelen geslacht, inkomen, opleiding, huishoudgrootte en regio. De respons is op deze kenmerken representatief voor de Nederlandse bevolking van zes jaar en ouder.

De databestanden van de 'grote NMAK' worden twee jaar na uitvoering van het onderzoek gedeponeerd bij DANS (Data Archiving and Networked Services), een instelling van NWO en KNAW die de toegankelijkheid van databestanden voor secundaire analyses door andere onderzoekers faciliteert.

Casestudies lokale infrastructuur

Naast de enquêtes onder de bevolking en onder beoefenaars zijn in het oorspronkelijke plan van aanpak voor de NMAK ook casestudies in gemeenten opgenomen om inzicht te krijgen in de aard, omvang en dynamiek van de lokale markt en infrastructuur voor amateurkunst. De casestudies in Venlo, Alphen aan den Rijn en Nuenen die deel uitmaakten van de opzet van de NMAK en waarover in 2013 voor het eerst gerapporteerd werd in *Ruimte voor amateurkunst*, zijn in 2015 opgenomen in de 'Casestudies lokale stelsels voor actieve cultuurparticipatie', een meerjarig onderzoek van het LKCA naar veranderingen in de infrastructuur voor actieve cultuurparticipatie. Het heeft naast de drie bovengenoemde gemeenten tevens betrekking op de gemeenten Houten, Hardenberg en Achtkarspelen.

Ontwikkelingen in de zes gemeenten worden in de periode 2013-2017 gevolgd. Daarvoor worden documenten en beschikbare statistische informatie bestudeerd, interviews en gesprekken

gehouden met diverse betrokkenen en belanghebbenden en andere beschikbare bronnen geraadpleegd. Over de casestudies wordt afzonderlijk gepubliceerd via de Portal Overheidsbeleid van het LKCA (<http://www.lkca.nl/beleid>).

1 Wel of niet kunstzinnig of creatief in de vrije tijd

Inleiding

In april 2017 en/of de twaalf maanden ervoor deed 40% van de Nederlandse bevolking van zes jaar en ouder in de vrije tijd iets kunstzinnigs of creatiefs. Dit hoofdstuk laat zien hoe de beoefenaars zijn samengesteld naar een aantal achtergrondkenmerken, vergeleken met de niet-beoefenaars: leeftijd, geslacht, opleiding, inkomen en geografische spreiding. Dit jaar wordt voor het eerst ook migratieachtergrond meegenomen. Tevens wordt gekeken of beoefenaars zich naast hun kunstzinnige en creatieve activiteiten ook in andere vormen van vrijetijdsbesteding van niet-beoefenaars onderscheiden: receptieve cultuurdeelname, vrijwilligerswerk, sport- en erfgoedbeoefening. Tot slot wordt nagegaan waarom mensen, die op het moment van de enquête niet actief waren maar voorheen wel, ermee zijn gestopt.

Beoefenaars en niet-beoefenaars

Het eerste deel van de vragenlijst voor de NMAK diende om vast te stellen of men zelf iets kunstzinnigs of creatiefs doet of daar les in heeft in de vrije tijd. Kunstzinnige of creatieve activiteiten worden in de introductie als volgt omschreven:

'Onder kunstzinnige of creatieve activiteiten verstaan we bijvoorbeeld schilderen, tekenen, pottenbakken, sieraden maken, wandkleden maken, kleding ontwerpen, muziek maken, zingen in een koor, spelen in een orkest of een bandje, dj'en, toneel spelen, meedoen aan een dansgroep, gedichten schrijven, raps maken, fan art op internet, kunstzinnige foto's of films maken, een gamedesign maken, et cetera. Les nemen, een cursus volgen of een workshop doen om dit te leren of er beter in te worden vallen hier ook onder. Het gaat om iets waar je zelf actief mee bezig bent, dus niet om concertbezoek, naar de film gaan en dergelijke.'

Respondenten werd na deze omschrijving gevraagd of ze op het moment van bevragen (in april 2017) en/of in de twaalf maanden ervoor in hun vrije tijd iets deden aan of les hadden in een of meer van de volgende kunstzinnige of creatieve activiteiten:

- beeldende activiteiten;
- muziek (ook zang);
- dans;
- theater;
- creatief schrijven;
- kunstzinnige fotografie/film/video/computerkunst;
- andere kunstzinnige of creatieve activiteiten.

Bij het aantikken van de eerste zes categorieën kreeg de respondent telkens een reeks van activiteiten te zien die onder deze hoofdactiviteiten vallen. Indien de respondent via de laatste optie een andere activiteit noemde, werd zijn antwoord achteraf handmatig gecodeerd. Het antwoord werd ondergebracht onder een van de zes categorieën, of, als de genoemde activiteit toch geen kunstzinnige of creatieve activiteit bleek te zijn volgens de definitie van dit onderzoek, ongeldig verklaard.

In het volgende wordt met 'muziek' altijd muziek én zang bedoeld, tenzij nadrukkelijk anders is aangegeven. De verzamelcategorie 'kunstzinnige fotografie/film/video, computerkunst' wordt voortaan kortheidshalve met 'media' aangeduid.

40% van de respondenten deed in april en/of de twaalf maanden ervoor in de vrije tijd iets kunstzinnigs of creatiefs. Omgerekend naar de bevolking van zes jaar en ouder (16 miljoen personen) zijn dat ongeveer 6,4 miljoen mensen. In het vervolg noemen we deze groep de beoefenaars: zij beoefenden in april 2017 en/of de twaalf maanden ervoor één of meer kunstzinnige of creatieve activiteiten. Een vijfde van de respondenten geeft aan beeldende activiteiten te hebben ondernomen. Eenzelfde percentage geeft aan (ook) aan muziek te hebben gedaan of daar les in te hebben gevolgd. Omgerekend naar de Nederlandse bevolking van zes jaar en ouder worden beide activiteiten door zo'n 3 miljoen personen beoefend.

Tabel 2 Percentage van de bevolking en het aantal personen dat een kunstzinnige of creatieve activiteit beoefent of daar les in heeft in april 2017 en/of de twaalf maanden ervoor

	Aantal respondenten	Beoefenaar in april 2017 en/of 12 maanden ervoor	Aantal beoefenaars ≥ 6 jaar
		%	N (mln.)
Beeldende activiteiten	994	20	3,1
Muziek	947	19	3,0
Dans	429	9	1,4
Theater	259	5	0,8
Creatief schrijven	334	7	1,1
Media	620	12	2,0
Totaal	2043	40	6,4

Bevolking van zes jaar en ouder. De som van percentages is hoger dan het totaalpercentage omdat men meer dan één activiteit kan beoefenen.

Demografische kenmerken

Geslacht, leeftijd en opleiding

Het percentage beoefenaars (op de totale bevolking van zes jaar en ouder) varieert naar geslacht en leeftijd. Bijna de helft van de meisjes en vrouwen (49%) doet in de vrije tijd iets kunstzinnigs of creatiefs tegen bijna een derde van de jongens en mannen (32%). Het aandeel van meisjes en vrouwen is voor alle soorten activiteiten groter dan dat van jongens en mannen, maar het verschil is het grootst voor de activiteiten beeldend en dans.

Tabel 3 Percentage van de bevolking dat een kunstzinnige of creatieve activiteit beoefent of daar les in heeft, naar geslacht

	Man	Vrouw	Aantal beoefenaars ≥ 6 jaar
	%	%	%
Beeldende activiteiten	10	30	20
Muziek	17	20	19
Dans	4	13	9
Theater	4	6	5
Creatief schrijven	4	9	7
Media	11	14	12
Totaal	32	49	40

Bevolking van zes jaar en ouder. Kruistabellen per activiteit (ja/nee) naar geslacht.

Het aandeel van beoefenaars is onder kinderen (67%) en jongeren (49%) hoger dan onder volwassenen (variërend van 35% tot 40%). Er is ook enig verschil naar opleidingsniveau: als we kinderen en jongeren beneden de 20 jaar niet meerekenen is 48% van de hoger opgeleiden (hbo/wo) beoefenaar, tegen 32% en 25% van de volwassen bevolking met een opleiding op midden respectievelijk lager niveau.

Tabel 4 Percentage van de bevolking dat een kunstzinnige of creatieve activiteit beoefent of daar les in heeft, naar leeftijd

	6-11 jaar	12-19 jaar	20-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	65+	Alle beoefenaars
	%	%	%	%	%	%	%
Beeldende activiteiten	36	24	19	16	17	19	20
Muziek	41	29	18	15	15	14	19
Dans	30	16	8	5	4	5	9
Theater	15	10	4	4	3	3	5
Creatief schrijven	11	12	8	5	4	5	7
Media	13	20	14	12	11	7	12
Totaal	67	49	40	36	37	35	40

Bevolking van zes jaar en ouder. Kruistabellen per activiteit (ja/nee) naar leeftijd.

Migratieachtergrond

In de NMAK 2017 is voor het eerst gevraagd naar het geboorteland van de respondent en dat van zijn/haar vader en moeder. Op basis daarvan zijn de respondenten ingedeeld naar achtergrond (volgens de definities van het CBS): een Nederlandse achtergrond, een westerse of een niet-westerse migratieachtergrond (eerste en tweede generatie). Enige voorzichtigheid is hier op zijn plaats, aangezien de steekproef niet representatief is voor migratieachtergrond. Wel

was het aantal beoefenaars met een migratieachtergrond relatief groot (N=172) waardoor we er voorzichtig uitspraken over kunnen doen.

Tabel 5 Percentage van de bevolking dat een kunstzinnige of creatieve activiteit beoefent of daar les in heeft, naar migratieachtergrond

	Beoefenaar in april 2017 en/of 12 maanden ervoor		
	Westers	Niet-westers	Totaal
	%	%	%
Personen met een migratieachtergrond	38	43	40
Personen met een migratieachtergrond: eerste generatie	39	29	33
Personen met een migratieachtergrond: tweede generatie	38	50	42
Personen met een Nederlandse achtergrond	40		
Bevolking > 6 jaar			40

Bevolking van zes jaar en ouder. Personen met een migratieachtergrond zijn personen van wie tenminste een ouder in het buitenland is geboren. Wanneer deze personen ook zelf in het buitenland zijn geboren behoren ze tot de eerste generatie en wanneer ze in Nederland zijn geboren tot de tweede generatie. Verder maken we onderscheid tussen een westerse en niet-westerse herkomst. Westers staat voor Europa (exclusief Turkije), Noord-Amerika en Oceanië, inclusief Indonesië en Japan. Niet-westers staat voor Afrika, Latijns-Amerika en Azië (inclusief Turkije) (definitie CBS).

Het aandeel beoefenaars lijkt niet te verschillen onder personen met een Nederlandse achtergrond en personen met een migratieachtergrond (beide 40%). Wanneer we het type migratieachtergrond nader bekijken, lijken er wel kleine verschillen te ontstaan. Zo lijkt het aandeel beoefenaars van de bevolking met een niet-westerse migratieachtergrond iets hoger (43%) en het aandeel beoefenaars van de bevolking met een westerse migratieachtergrond iets lager (38%) in vergelijking met het aandeel beoefenaars van de totale bevolking (40%). Ook is er een verschil te zien in het percentage beoefenaars met een niet-westerse migratieachtergrond van de eerste generatie (29%) ten opzichte van de tweede generatie (50%). Ook wat betreft de soort kunstzinnige of creatieve activiteiten die beoefend worden, lijkt er een verschil te zijn tussen personen met een niet-westerse migratieachtergrond en personen met een westerse migratieachtergrond of Nederlandse achtergrond. Beoefenaars met een niet-westerse migratieachtergrond geven in verhouding vaker aan aan muziek, dans of media te doen.

Tabel 6 Percentage van de bevolking dat een kunstzinnige of creatieve activiteit beoefent of daar les in heeft met en zonder migratieachtergrond, per soort activiteit

	Personen met een migratie-achtergrond:			Personen met een Nederlandse achtergrond
	Westers	Niet-westers	Totaal	
	%	%	%	%
Beeldend	19	17	18	20
Muziek	17	27	21	18
Dans	7	18	11	8
Theater	5	5	5	5
Schrijven	7	9	8	6
Media	10	17	13	12
Totaal	38	43	40	40

Geografische spreiding

Het percentage beoefenaars varieert niet naar regio. De spreiding van beoefenaars over provincies, naar gemeentegrootte en naar stedelijkheid van de woonomgeving wijkt nauwelijks af van de spreiding van de niet-beoefenaars en de Nederlandse bevolking als geheel, zoals tabel 7 (vervolg op volgende pagina) toont.

Tabel 7 Geografische spreiding van beoefenaars en niet-beoefenaars

Provincie	Beoefenaars	Niet-beoefenaars	Bevolking ≥ 6 jaar
	%	%	%
Groningen	5	3	4
Friesland	3	4	4
Drenthe	3	3	3
Overijssel	7	7	7
Gelderland	13	12	12
Utrecht	7	8	7
Noord-Holland	15	18	17
Zuid-Holland	21	21	21
Zeeland	2	2	2
Flevoland	2	2	2
Noord-Brabant	15	14	15
Limburg	7	7	7
	100	100	100

Nielsen-indeling	Beoefenaar	Niet-beoefenaar	Bevolking ≥ 6 jaar
Drie grote gemeenten & 6 Randgemeenten	16	15	15
West (Utrecht, Noord-Holland, Zuid-Holland excl. drie grote gemeenten en randgemeenten)	28	31	30
Noord (Groningen, Friesland, Drenthe)	11	10	10
Oost (Overijssel, Gelderland, Flevoland)	22	21	21
Zuid (Zeeland, Noord-Brabant, Limburg)	24	23	24
Totaal	100	100	100
Gemeentegrootte	Beoefenaar	Niet-beoefenaar	Bevolking ≥ 6 jaar
Meer dan 400.000	12	12	12
100.000 - 400.000	26	24	25
50.000 - 100.000	18	20	19
20.000 - 50.000	36	35	36
10.000 - 20.000	8	8	8
5.000 - 10.000	1	1	1
Minder dan 5.000	~0	~0	~0
Totaal	100	100	100
Stedelijkheid	Beoefenaar	Niet-beoefenaar	Bevolking ≥ 6 jaar
Zeer sterk stedelijk (2500 of meer inwoners\km ²)	24	22	23
Sterk stedelijk (1500 tot 2500 inwoners\km ²)	32	33	32
Matig stedelijk (1000 tot 1500 inwoners\km ²)	18	18	18
Weinig stedelijk (500 tot 1000 inwoners\km ²)	19	19	19
Niet stedelijk (Minder dan 500 inwoners\km ²)	7	9	8
	100	100	100

Bevolking van zes jaar en ouder. #~0 betekent meer dan 0 maar minder dan 0,5: bij afronding op hele getallen zou dit 0 zijn. Totaalpercentage kan iets meer of minder dan 100 zijn wegens afronding van percentages op hele getallen.

De verhouding tussen beoefenaars en niet-beoefenaars varieert ook nauwelijks naar provincie, gemeentegrootte of stedelijkheid van de woonomgeving. De provincie Groningen laat de grootste afwijking zien met in verhouding een groter aandeel beoefenaars (50% ten opzichte van het landelijke gemiddelde van 40%). In zeer sterk stedelijke regio's ligt het percentage beoefenaars iets hoger dan in niet-stedelijke regio's (42% respectievelijk 36%).

Tabel 8 Verhouding tussen beoefenaars en niet-beoefenaars per provincie, naar Nielsen-indeling, gemeentegrootte en stedelijkheid

Provincie	Beoefenaar	Niet-beoefenaar
	%	%
Groningen	50	50
Friesland	39	61

Drenthe	40	60
Overijssel	41	60
Gelderland	42	58
Utrecht	39	61
Noord-Holland	37	63
Zuid-Holland	40	60
Zeeland	40	60
Flevoland	37	63
Noord-Brabant	42	58
Limburg	39	61
Totaal	40	60
Nielsen-indeling	Beoefenaar	Niet-beoefenaar
Drie grote gemeenten & 6 Randgemeenten	41	59
West (Utrecht, Noord-Holland, Zuid-Holland excl. drie grote gemeenten en randgemeenten)	38	62
Noord (Groningen, Friesland, Drenthe)	43	57
Oost (Overijssel, Gelderland, Flevoland)	41	59
Zuid (Zeeland, Noord-Brabant, Limburg)	41	59
Totaal	40	60
Gemeentegrootte	Beoefenaar	Niet-beoefenaar
Meer dan 400.000	41	59
100.000 - 400.000	42	58
50.000 - 100.000	37	63
20.000 - 50.000	40	60
10.000 - 20.000	41	60
<10.000	34	63
Totaal	40	60
Stedelijkheid	Beoefenaar	Niet-beoefenaar
Zeer sterk stedelijk (2500 of meer inwoners\km ²)	42	58
Sterk stedelijk (1500 tot 2500 inwoners\km ²)	40	60
Matig stedelijk (1000 tot 1500 inwoners\km ²)	40	60
Weinig stedelijk (500 tot 1000 inwoners\km ²)	40	60
Niet stedelijk (Minder dan 500 inwoners\km ²)	36	64
Totaal	40	60

Bevolking van zes jaar en ouder. Totaalpercentage kan iets meer of minder dan 100 zijn wegens afronding van percentages op hele getallen.

Andere vrijetijdsactiviteiten

Ongeveer 84% van de Nederlandse bevolking van zes jaar en ouder bezoekt weleens een concert (38%), gaat naar een voorstelling (44%), leest romans, gedichten of strips (51%), gaat wel eens naar de bioscoop of het filmhuis (65%) of heeft een erfgoedhobby (19%), zoals stamboomonderzoek of het verzamelen van historische documenten of voorwerpen. Ook doet men aan sport (56%) of vrijwilligerswerk (38%).

Amateurkunstbeoefenaars doen over het geheel genomen vaker een van deze dingen dan mensen die in hun vrije tijd niet kunstzinnig of creatief actief zijn. Dat verschil is het grootst voor het bezoeken van tentoonstellingen (24% verschil), het bezoeken van voorstellingen en lezen (beide 20% verschil).

Tabel 9 Percentage van beoefenaars en niet-beoefenaars van een kunstzinnige of creatieve activiteit die (ook) andere activiteiten in de vrije tijd beoefenen

	Beoefenaar	Niet-beoefenaar	Bevolking ≥ 6 jaar
	% ja	% ja	% ja
Bezoek tentoonstellingen	55	31	40
Bezoek voorstellingen	56	36	44
Bezoek concerten	48	31	38
Bezoek bioscoop of filmhuis	73	59	65
Lezen: romans/thrillers/gedichten/etc.	63	43	51
Een of meer van deze culturele activiteiten	92	79	84
Doet aan sport	63	52	56
Doet vrijwilligerswerk	47	33	38
Heeft erfgoedhobby	29	12	19

Bevolking van zes jaar en ouder. Kruistabellen per andere activiteit (ja/nee) naar beoefening.

Redenen om te stoppen en intentie om er later dit jaar weer mee te beginnen

Ruim een tiende van de respondenten deed in april niet iets kunstzinnigs of creatiefs maar in de twaalf maanden ervoor wel. Anderen deden dat in de afgelopen twaalf maanden ook niet maar langer geleden wel. Aan deze respondenten is gevraagd waarom ze ermee zijn gestopt en of ze van plan zijn om er later dit jaar weer mee te beginnen. Antwoorden op de open vraag naar redenen om te stoppen zijn achteraf gecodeerd. De meeste respondenten noemden in antwoord op de open vraag waarom ze ermee gestopt zijn 'geen tijd' en 'andere prioriteiten'. Een andere reden die vaak genoemd werd, is dat de cursus of activiteit waaraan men deelnam is afgelopen. Er zijn maar heel weinig respondenten die financiële redenen noemen. De antwoorden zijn achteraf gerubriceerd, zie tabel 10.

Meer dan de helft van de resp

ondenten die in april niet actief waren maar wel in de twaalf maanden ervoor, gaat dit jaar waarschijnlijk of zeker weer iets creatiefs doen, 26% waarschijnlijk of zeker niet. Van degenen die al langer geleden gestopt zijn is 4% van plan dit jaar weer iets te gaan doen, en 73% waarschijnlijk of zeker niet.

Tabel 10 Redenen om te stoppen met kunstzinnige of creatieve activiteiten

<i>Redenen om te stoppen</i>	%
Cursus is afgelopen/tijdelijke stop/seizoensgebonden	11
Geen tijd/andere prioriteiten	46
Te duur	2
Geen (geschikt) aanbod	2
Ik doe het nog wel, maar minder intensief	1
Ziekte	7
Geen behoefte/interesse meer	10
Niet nader te classificeren/onbekend	25

Tabel 11 Intentie om later dit jaar (2017) weer te beginnen met creatieve activiteiten

	Niet actief in april 2017, wel in twaalf maanden ervoor	Niet actief in april 2017 en in de twaalf maanden ervoor, dáárvoor wel.
	%	%
Ja (waarschijnlijk of zeker)	54	4
Nee (waarschijnlijk of zeker niet)	26	73
Weet het nog niet	20	24

2 Beoefenaars en beoefening nader bekeken

Inleiding

Dit hoofdstuk gaat nader in op activiteiten van beoefenaars (wat ze doen), op de intensiteit waarmee en de manier waarop ze hun kunstzinnige of creatieve activiteiten beoefenen. Dat betreft onder meer de vragen of ze individueel of samen met anderen actief zijn, in een vereniging of in een informele groep, hoe intensief ze ermee bezig zijn en hoeveel tijd en geld ze eraan besteden. Telkens wordt gekeken of activiteiten, motieven en wijze van beoefening variëren naar geslacht en leeftijd.

Soort kunstzinnige en creatieve activiteiten

Mannelijke en vrouwelijke beoefenaars verschillen in hun voorkeur voor soorten kunstzinnige en creatieve activiteiten. Mannelijke beoefenaars geven de voorkeur aan muziek (54% van de mannelijke beoefenaars doet dit) en media (34%). Vrouwelijke beoefenaars geven de voorkeur aan beeldende activiteiten (61%) en muziek (41%). De belangstelling voor theater en creatief schrijven verschilt weinig onder mannelijke en vrouwelijke beoefenaars.

Tabel 12 Percentage mannelijke en vrouwelijke beoefenaars per soort activiteit

	Man	Vrouw	Totaal
	%	%	%
Beeldende activiteiten	30	61	49
Muziek	54	41	46
Dans	13	26	21
Theater	14	12	13
Creatief schrijven	14	18	16
Media	34	28	30

Beoefenaars van een of meer soorten activiteiten. Kruistabellen per activiteit (ja/nee) naar geslacht.

De voorkeur voor soorten kunstzinnige en creatieve activiteiten varieert ook met de leeftijd. Het aandeel muziekbeoefenaars is tamelijk hoog onder kinderen en jongeren en lager onder volwassenen en oudere beoefenaars. Dit beeld geldt nog sterker voor dans, waar bijna de helft van de 6-11-jarigen aan doet, ten opzichte van 14% van de beoefenaars die 65 jaar of ouder zijn. Het aandeel beoefenaars van beeldende activiteiten varieert daarentegen maar weinig met de leeftijd.

Tabel 13 Percentage beoefenaars over de leeftijdsgroepen, per soort activiteit

	6-11 jaar	12-19 jaar	20-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	65+	Alle beoefe- naars
	%	%	%	%	%	%	%
Beeldende activiteiten	54	48	47	44	47	54	49
Muziek	62	60	45	41	40	41	46
Dans	46	33	20	14	12	14	21
Theater	23	21	11	11	8	8	13
Creatief schrijven	16	25	21	15	11	14	16
Media	20	42	35	34	29	20	30

Beoefenaars van kunstzinnige of creatieve activiteiten. Kruistabellen per activiteit (ja/nee) naar leeftijd.

Er zijn veel mensen die in hun vrije tijd aan muziek doen. Muziekvoorkeuren variëren zoals bekend uit sociologisch onderzoek met leeftijd, geslacht en opleiding. Zulke verschillen komen ook naar voren uit dit monitoronderzoek. Zo loopt het aandeel beoefenaars van klassieke muziek, religieuze en volksmuziek op met de leeftijd. Het tegenovergestelde geldt bijvoorbeeld voor het aandeel beoefenaars van pop-/rockmuziek en dance/house.

Tabel 14 Percentage muziekbeoefenaars die een bepaald soort muziek spelen of zingen, naar leeftijd

	6-11 jaar	12-19 jaar	20-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	65+	Alle beoe- fenaars
	%	%	%	%	%	%	%
Pop\rock	34	58	57	63	38	18	46
Klassieke muziek	18	33	32	27	32	41	30
Wereldmuziek	10	23	14	13	17	18	16
Musical	14	18	15	14	15	11	14
Volksmuziek	10	10	11	9	16	30	14
Religieuze muziek	5	6	8	10	16	17	10
Harmonie\fanfare\brassband	7	5	12	8	11	7	9
Dance\house	10	14	10	9	2	1	8
Jazz	0	9	8	9	8	7	7
Opera\operette	0	1	3	2	5	6	3
Shanty	0	3	0	2	3	8	3
Kindermuziek	7	1	0	1	0	0	2
Ander muziekgenre	22	12	9	12	9	6	12

Muziekbeoefenaars. Som van percentages per kolom kan >100% zijn omdat meerdere antwoorden mogelijk zijn. Kruistabellen per soort muziek (ja/nee) naar leeftijd.

Muziekvoorkeuren variëren licht met opleidingsniveau. Stijlen als klassieke muziek, jazz en pop/rock hebben een grotere belangstelling onder hoogopgeleide beoefenaars dan onder laagopgeleide beoefenaars.

Tabel 15 Percentage muziekbeoefenaars die een bepaald soort muziek spelen of zingen, naar opleidingsniveau

	Laag	Midden	Hoog
	%	%	%
Klassieke muziek	17	25	42
Opera\operette	7	2	5
Pop\rock	32	44	50
Jazz	2	7	10
Musical	8	15	14
Dance\house	9	5	6
Wereldmuziek	14	16	15
Volksmuziek	29	19	11
Shanty	4	5	1
Harmonie\fanfare\brassband	14	11	8
Religieuze muziek	17	14	10
Ander muziekgenre	11	8	9

Muziekbeoefenaars. Som van percentages per kolom kan >100% zijn omdat meerdere antwoorden mogelijk zijn. Kruistabellen per soort muziek (ja/nee) naar opleidingsniveau.

Aantal activiteiten en tijdsbesteding

Bijna 60% van de beoefenaars beoefent één soort activiteit, 23% beoefent twee soorten activiteiten en 20% drie soorten activiteiten of meer. Beoefenaars die aan creatief schrijven of theater doen, combineren dit vaak met andere creatieve of kunstzinnige activiteiten.

Tabel 16 Percentage beoefenaars dat een of meer activiteiten doet, per soort activiteit

	Beelden- de acti- viteiten	Muziek	Dans	Theater	Creatief schrij- ven	Media	Alle beefe- naars
	%	%	%	%	%	%	%
1	41	39	27	13	13	30	57
2>	59	61	73	87	87	70	43

Beoefenaars van kunstzinnige of creatieve activiteiten.

Kinderen en jongeren beoefenen meer soorten activiteiten dan gemiddeld: respectievelijk 2,2 en 2,3 activiteiten. Het aantal activiteiten daalt met de leeftijd, tot gemiddeld 1,5 activiteiten onder 65-plussers.

Ruim 80% van de beoefenaars is het hele jaar door actief: de meeste (bijna) elke week. Van de mensen die aan beeldend, muziek of dans doen, besteden de meeste 1 tot 2 uur per week aan die activiteit. De meeste beoefenaars van theater, creatief schrijven en media doen dit minder dan 1 uur per week.

Tabel 17 Gemiddeld aantal uren per week dat beoefenaar aan de activiteit besteedt, per soort activiteit

	Min-der dan één uur per week	1 à 2 uur per week	3 à 4 uur per week	5 à 8 uur per week	9-16 uur per week	17-24 uur per week	25-32 uur per week	33-40 uur per week	Meer dan 40 uur per week
	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Beeldende activiteiten	24	33	21	10	6	4	1	1	0
Muziek	17	33	28	13	5	1	1	0	1
Dans	19	53	17	7	3	0	1	0	0
Theater	38	32	18	5	6	0	0	0	1
Creatief schrijven	40	24	20	10	5	1	0	0	0
Media	39	32	16	9	2	1	1	1	0

Beoefenaars van kunstzinnige of creatieve activiteiten die in de vier weken voor de enquête tenminste een kwartier besteedden aan de genoemde activiteit. Gevraagd is hoeveel tijd per week men er gemiddeld in de afgelopen vier weken aan besteedde, dus niet apart hoeveel uren men aan de activiteit zelf besteedde en aan bijvoorbeeld reistijd.

In het volgende worden verschillen in wijze van beoefening (alleen of samen, in vereniging of informele groep) en in het gebruik en de beoordeling van voorzieningen onder meer gerelateerd aan het soort activiteit. Daarbij wordt in een aantal gevallen gekeken naar de *enige* activiteit die men beoefent, of – als men meerdere soorten beoefent – naar de activiteit waar men de meeste tijd aan besteedt. In tabel 18 zijn beoefenaars verdeeld naar de enige activiteit die ze beoefenen of waar ze de meeste tijd aan besteden. In het volgende wordt dit de ‘hoofdsoort’ genoemd.

Tabel 18 Hoofdsoort: enige activiteit of activiteit waar men de meeste tijd aan besteedt

Hoofdsoort	%
Beeldende activiteiten	32
Muziek	32
Dans	11
Theater	4
Creatief schrijven	6
Media	15
Totaal	100

Beoefenaars van kunstzinnige of creatieve activiteiten.

Uitgaven en inkomsten

Kunstzinnige en creatieve activiteiten in de vrije tijd kosten naast tijd ook geld. Aan alle beoefenaars is gevraagd om aan te geven wat zij maandelijks gemiddeld uitgeven aan hun kunstzinnige of creatieve activiteiten, zoals contributie voor een vereniging en les- en cursusgelden. Tevens is een open vraag gesteld naar eenmalige grotere uitgaven.

Een derde van de beoefenaars gaf geen geld uit aan zijn of haar activiteit, twee derde vulde wel een bedrag in bij een of meer genoemde maandelijks kostenposten. Les- of cursusgelden (31%) en contributies (30%) worden het meest genoemd. Huur voor werk- en oefenruimte wordt het minst vaak genoemd (4%).

Beoefenaars die per kostenpost een bedrag groter dan 0 euro vermeldden, gaven in totaal gemiddeld 98 euro per maand uit aan hun activiteiten, maar de meesten niet meer dan 40 euro. Les- of cursusgelden vormen de grootste kostenpost met gemiddeld 72 euro per maand.

Tabel 19 Uitgaven per maand voor kunstzinnige of creatieve activiteiten: gemiddeld en mediaan

Kostenposten	Bedrag>0	Uitgaven hiervoor per maand	Uitgaven hiervoor per maand
	%	gemiddeld €	* mediaan €
Contributie	30	49	20
Les- of cursusgelden	31	72	33
Vervoer	24	31	15
Vergoeding gebruik instrumenten, apparatuur e.d.	13	57	17
Huur, werk- of oefenruimte	4	64	16
Andere kosten	23	47	20
Totaal	67	98	40

Beoefenaars van kunstzinnige of creatieve activiteiten die bij een of meer genoemde kostenposten een bedrag per maand van meer dan 0 euro invulden. *De mediaan is de middelste waarde van de verdeling: 50% van de beoefenaars besteedde minder dan dit bedrag, 50% meer; de mediaan is minder gevoelig voor een klein aantal heel hoge bedragen dan het gemiddelde.

Uitgaven per maand verschillen enigszins naar soort activiteit. Beoefenaars die schrijven, geven maandelijks minder aan hun activiteiten uit, dan beoefenaars van andere activiteiten.

7% van de beoefenaars heeft in het afgelopen jaar iets verdiend met zijn of haar culturele activiteiten. Dit kan gaan om een amateurschilder die werk verkoopt of een amateurbandje dat een vergoeding krijgt voor een optreden.

Tabel 20 Uitgaven per maand voor kunstzinnige en creatieve activiteiten, naar activiteit (hoofdsoort)

	Beeldende activiteiten	Muziek	Dans	Theater	Creatief schrijven	Media	Totaal
	%	%	%	%	%	%	%
Nihil	32	28	21	25	58	50	34
€ 1-50	45	40	48	43	25	26	40
€ 51-100	11	17	16	12	6	10	13
€ 101-200	5	8	6	8	4	10	7
> € 200	7	8	9	11	7	4	7

Beoefenaars van kunstzinnige of creatieve activiteiten. Som van uitgaven voor contributies, les- of cursusgelden, vervoerskosten, vergoedingen voor het gebruik van instrumenten en apparatuur en huur van werk- of oefenruimte.

Patroon van beoefening

De meeste beoefenaars die in de afgelopen twaalf maanden iets kunstzinnigs of creatiefs deden waren daar het hele jaar mee bezig en ook tamelijk intensief: 20% (bijna) elke dag en 41% (bijna) elke week.

Mannelijke en vrouwelijke beoefenaars verschillen niet qua patroon van beoefening. Leeftijd doet er wel toe. Kinderen en jongeren zijn vaker het hele jaar door bijna iedere dag of iedere week met hun activiteit bezig. Volwassenen beoefenen hun activiteit minder frequent. De frequentie neemt weer toe onder 65+'ers. Het patroon van beoefening varieert ook naar soort activiteit. Muziek, dans en beeldend worden het meest frequent beoefend. Theater springt eruit als activiteit die door velen af en toe of alleen gedurende een deel van het jaar wordt beoefend.

Tabel 21 Patroon van beoefening per soort activiteit

	Beeldende activiteiten	Muziek	Dans	Theater	Creatief schrijven	Media	Alle beoefenaars
	%	%	%	%	%	%	%
Hele jaar door, (bijna) elke dag	17	24	9	3	12	8	20
Hele jaar door, (bijna) elke week	34	45	51	24	20	28	41
Hele jaar door, (bijna) elke maand	20	12	17	13	33	29	16
Een deel van het jaar, bijv. paar maanden	9	7	9	16	11	13	8
Af en toe in de afgelopen 12 maanden	20	12	14	44	24	22	16
Totaal	100	100	100	100	100	100	100

Beoefenaars van kunstzinnige of creatieve activiteiten. Het patroon van beoefening is per soort activiteit gevraagd. Als iemand meerdere activiteiten beoefent, wordt de ene activiteit waarschijnlijk intensiever beoefend

dan de andere. De percentages voor alle beoefenaars (de laatste kolom) gelden voor de enige activiteit die men beoefent óf – indien men meer dan één soort activiteiten beoefent – voor de activiteit waar men de meeste tijd aan besteedt; dat leidt in die totaalkolom tot enige onderschatting van de intensiteit van beoefening, omdat iemand die bijna maandelijks drie activiteiten beoefent waarschijnlijk bijna iedere week wel een daarvan doet.

Alleen of samen, in vereniging of informele groep

De meeste beoefenaars voeren hun activiteiten altijd (31%) of meestal (30%) alleen uit. De rest doet dit net zo vaak alleen als samen met anderen (7%) of meestal (10%) of altijd (22%) samen met anderen.

Dit varieert met de activiteit die men beoefent. Schrijven, media en beeldend (in deze volgorde) zijn activiteiten die men meestal in zijn eentje doet. Theater, dans en muziek worden vaker dan de andere activiteiten samen met anderen beoefend.

Tabel 22 Beoefening alleen of samen met anderen, naar soort activiteit (hoofdsoort)

	Beeldende activiteiten	Muziek	Dans	Theater	Creatief schrijven	Media	Alle beoefenaars
	%	%	%	%	%	%	%
Altijd alleen	39	23	7	5	68	44	31
Meestal alleen maar soms ook samen met anderen	36	28	7	7	28	41	30
Even vaak alleen als samen met anderen	5	10	9	5	3	7	7
Soms alleen maar meestal samen met anderen	8	14	14	16	1	4	10
Nooit alleen, altijd samen met anderen	11	25	63	67	1	4	22
Totaal	100	100	100	100	100	100	100

Beoefenaars van kunstzinnige of creatieve activiteiten.

Bijna een kwart van de beoefenaars (bijna 1,5 miljoen Nederlanders) is voor zijn of haar creatieve of kunstzinnige activiteit lid van een vereniging, zoals een muziek- of toneelvereniging. Een kwart van de beoefenaars (1,6 miljoen mensen) is actief in een informele groep. Beoefenaars van muziek, dans en theater zijn vaker lid van een vereniging, terwijl beoefenaars van beeldende activiteiten, media en creatief schrijven vaker actief zijn in een informele groep. Het aandeel leden van een vereniging of informele groep is het grootst onder kinderen en 65+'ers.

Tabel 23 Lid van vereniging of informele groep, naar soort activiteit (hoofdsoort)

	Beeldende activiteiten	Muziek	Dans	Theater	Creatief schrijven	Media	Alle beoefenaars
	%	%	%	%	%	%	%
Alleen lid van vereniging	7	24	30	32	7	6	16
Alleen lid van informele groep	25	17	11	11	23	12	18
Lid vereniging en informele groep	5	10	9	14	3	4	7
Geen van beide	64	49	50	43	67	78	59
Totaal	100	100	100	100	100	100	100

Beoefenaars van kunstzinnige of creatieve activiteiten.

Tabel 24 Lid van vereniging of informele groep, naar leeftijd

	6-11 jaar	12-19 jaar	20-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	65+	Alle beoefenaars
	%	%	%	%	%	%	%
Alleen lid van vereniging	25	15	10	10	17	22	16
Alleen lid van informele groep	14	12	16	26	19	20	18
Lid vereniging en informele groep	8	5	6	8	6	9	7
Geen van beide	53	68	68	57	58	49	59
Totaal	100	100	100	100	100	100	100

Beoefenaars van kunstzinnige of creatieve activiteiten.

Vrijwilligerswerk voor vereniging of informele groep

Van de beoefenaars die lid zijn van een of meer verenigingen en/of informele groepen doet over het geheel genomen 56% daar wel eens vrijwilligerswerk voor. Onder degenen die lid zijn van een vereniging én van een informele groep is dat aandeel nog hoger (70%). Het betreft uiteenlopende vormen van vrijwilligerswerk, van schoonmaken en onderhoud van een accommodatie, bardiensten draaien en publiciteit regelen tot voorstellingen en uitvoeringen organiseren en projecten doen, financiële zaken regelen en overleg voeren met de gemeente.

3 Gebruik van voorzieningen

Inleiding

In dit hoofdstuk staat de vraag centraal welke voorzieningen beoefenaars gebruiken voor hun kunstzinnige en creatieve activiteiten. We onderscheiden vier soorten voorzieningen die mensen nodig hebben om iets te maken en te doen, te leren en aan anderen te laten zien, horen of lezen wat ze maken en doen: werk- en oefenruimte, deskundige docenten en begeleiders, podia (fysiek en internet) en informatie. Ook wordt belicht waar ze die voorzieningen vinden, of ze er tevreden over zijn en of er voorzieningen zijn weggevallen of bijgekomen. Hierbij wordt telkens nagegaan of het gebruik van deze voorzieningen varieert met het soort activiteiten en met geografische factoren.

Werk-, oefen- en lesruimte

n- en lesruimte

Thuis en/of elders

Bijna driekwart van de beoefenaars maakt voor zijn of haar kunstzinnige of creatieve activiteiten gebruik van de eigen woonruimte of heeft er (ook) een aparte ruimte bij of in de eigen woning voor. Meer dan 40% maakt (tevens) gebruik van werk-, oefen- of lesruimte elders. Ook hier zien we een duidelijk verschil tussen de soort activiteiten. Beoefenaars van meer 'individuele' activiteiten als schrijven, beeldende activiteiten of fotograferen en dergelijke werken en oefenen vooral thuis. De beoefenaars van meer 'collectieve' activiteiten als theater en dans doen dit vooral elders. Bij muziek is de verdeling meer gelijk.

Tabel 25 Soort ruimte waar men gebruik van maakt, naar activiteit (hoofdsoort)

	Beeldende activiteiten	Muziek	Dans	Theater	Creatief schrijven	Media	Alle beoefenaars
	%	%	%	%	%	%	%
Eigen woonruimte	73	59	20	13	86	72	61
Aparte ruimte bij eigen woning	16	10	7	4	12	16	12
Ruimte ergens anders	27	51	86	85	15	30	43

Beoefenaars van kunstzinnige of creatieve activiteiten. Kruistabellen per soort ruimte (ja/nee) naar activiteit (hoofdsoort). Som van percentages per kolom >100% omdat meerdere antwoorden mogelijk zijn.

Welke ruimte buiten de deur

Aan degenen die gebruik maken van werk-, oefen- of lesruimte ergens anders, buiten de deur, is gevraagd wat voor ruimte dat is. Hieruit blijkt dat beoefenaars gebruik maken van een grote verscheidenheid aan ruimten, waarbij er niet een accommodatie of ruimte echt uitschiet. Het gebruik van de soorten ruimten varieert duidelijk met het soort activiteiten. Beoefenaars van beeldende activiteiten maken het meest gebruik van buurthuizen, schoolgebouwen en ruimte in of bij een woning van iemand anders. Bijna een derde van de muziekbeoefenaars gebruikt een kerkgebouw, maar ook verenigingsgebouwen en buurthuizen noemen zij regelmatig. Niet verbazingwekkend noemen dansers vaak de dansschool en degenen die aan theater doen vaak het theater of concertgebouw. De bibliotheek wordt eigenlijk alleen gebruikt door de creatieve schrijvers. Maar zij beoefenen hun activiteit ook veel in schoolgebouwen, bij iemand anders thuis, buiten in de natuur of in een café. En degenen die fotograferen, filmen of aan computerkunst doen gaan vaak naar buiten voor hun kunstzinnige of creatieve activiteit.

Tabel 26 Welke ruimte elders, buiten de deur, naar activiteit (hoofdsoort)

	Beeldende activiteiten	Muziek	Dans	Theater	Creatief schrijven	Media	Alle beoefenaars
	%	%	%	%	%	%	%
Buurthuis/wijkcentrum/activiteitscentrum	21	18	15	11	5	2	16
School of BSO	21	13	8	21	49	14	15
Kerkgebouw	4	31	1	3	4	7	14
Verenigingsgebouw	11	19	12	10	0	8	14
Ruimte in of bij woning van iemand anders	26	10	2	6	26	16	12
Buiten, in de natuur	8	1	3	4	33	76	12
Dansschool	0	1	49	1	0	0	11
Centrum voor de kunsten of muziek-scholen	7	12	5	16	0	2	8
Sportaccommodatie	4	3	15	8	6	9	7
Theater of concertgebouw	1	3	3	33	0	2	5
Café/restaurant/hotel	1	6	5	3	16	6	5
Verzorgingshuis, zorgcentrum	5	5	4	2	0	2	4
Bibliotheek	0	0	0	0	15	0	0
Andere ruimte	14	8	2	6	17	16	9

Beoefenaars die gebruik maken van ruimte buiten hun eigen woning. Kruistabellen per soort ruimte (ja/nee) naar activiteit (hoofdsoort). Som van percentages per kolom >100% omdat meerdere antwoorden mogelijk zijn.

Als we kijken naar het gebruik van ruimten per leeftijdsgroep dan zien we dat kinderen en jongeren het meest gebruik maken van schoolgebouwen, dansscholen, centra voor de kunsten en muziekscholen. Deze ruimten worden nauwelijks gebruikt door beoefenaars van vijftig jaar en

ouder. Het gebruik van buurthuizen, kerkgebouwen, verenigingsgebouwen en verzorgingshuizen neemt daarentegen toe naarmate de leeftijd van de beoefenaars toeneemt.

Tabel 27 Welke ruimte elders, buiten de deur, naar leeftijd

	6-11 jaar	12-19 jaar	20-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	65+	Alle beoefe- naars
	%	%	%	%	%	%	%
Buurthuis/wijkcentrum/activiteiten- centrum	13	4	9	13	25	26	16
School of BSO	31	44	10	7	8	5	15
Kerkgebouw	8	8	7	15	17	26	14
Verenigingsgebouw	9	6	9	13	19	22	14
Ruimte in of bij woning van iemand anders	8	10	15	16	10	14	12
Buiten, in de natuur	1	16	17	15	11	9	12
Dansschool	16	17	15	12	5	3	11
Centrum voor de kunsten of muziek- school	16	6	11	9	4	5	8
Sportaccommodatie	4	10	9	9	5	5	7
Theater of concertgebouw	2	6	6	7	5	3	5
Café/restaurant/hotel	1	5	4	5	8	4	5
Verzorgingshuis, zorgcentrum	0	0	1	3	5	14	4
Bibliotheek	0	0	2	0	0	0	0
Andere ruimte	5	9	13	12	10	5	9

Toegang tot ruimte buiten de deur

De accommodatie waar men elders gebruik van maakt wordt relatief vaak beschikbaar gesteld door de docent of organisatie waar men les volgt (38%) of is van de vereniging of club waar men actief in is (31%). Zelf individueel (16%) of met de groep waarin men actief is (24%) een ruimte regelen komt ook voor. Zelf individueel iets regelen gebeurt vooral door beoefenaars van 'individuele' activiteiten zoals schrijven en media. Met de groep een ruimte regelen wordt het meest gedaan door muziekbeoefenaars. Gebruik maken van ruimten van verenigingen of clubs komt het vaakst voor bij beoefenaars van muziek, dans en theater. En ruim de helft van degene die iets beeldends of aan dans doen maakt gebruik van de accommodatie van de docent of instelling waar men les heeft.

Docenten en deskundige begeleiding

Manieren om te leren en beter te worden

Meer dan 80% van de beoefenaars doet naar eigen zeggen iets om beter te worden en te leren in zijn of haar kunstzinnige vrijetijdsactiviteiten. Dat kan op verschillende manieren. 'Gewoon doen, spelen of maken' wordt het meest genoemd, gevolgd door 'geregeld oefenen of repeteren'. Ruim een derde heeft les, volgt een cursus of doet een workshop. Een kwart van de beoefenaars leert (ook) van digitale voorbeelden of instructies via internet of apps. Leren van televisie en dvd's komt het minst voor.

Tabel 28 Manieren op beter te worden en te leren naar activiteit (hoofdsoort)

	Beeldende activiteiten	Muziek	Dans	Theater	Creatief schrijven	Media	Alle beoefenaars
	%	%	%	%	%	%	%
Gewoon doen, spelen of maken, daardoor leer ik/leren we vanzelf	55	42	26	35	52	57	47
Geregeld repeteren/oefenen	14	56	35	40	10	17	31
Ik leer van digitale voorbeelden of instructies, via internet of speciale app	33	19	10	1	17	40	24
Ik heb les	11	25	52	35	7	6	20
Ik doe wel eens mee aan een workshop	21	9	17	10	9	15	15
Ik lees erover en doe oefeningen uit een boek	17	11	2	5	12	14	12
Ik volg een cursus	6	3	8	4	4	7	5
Ik leer van een televisieprogramma of dvd	3	3	4	3	2	6	3
Nee, geen van deze	18	13	14	26	29	15	16

Beoefenaars van kunstzinnige of creatieve activiteiten. Kruistabellen per manier om te leren (ja/nee) naar activiteit (hoofdsoort). Som van percentages per kolom >100% omdat meerdere antwoorden mogelijk zijn.

Manieren om te leren en beter te worden in wat men doet variëren met de soort activiteit. 'Geregeld repeteren en oefenen' wordt door meer dan de helft van de muziekbeoefenaars genoemd en tamelijk weinig door beoefenaars van creatief schrijven, media en beeldende activiteiten. Beoefenaars van media en beeldende activiteiten leren veel via digitale middelen, maar volgens nauwelijks les. Dit in tegenstelling tot dansers, waarvan meer dan de helft les heeft. Ook onder de mensen die aan theater en muziek doen komt het volgen van les regelmatig voor. Het lezen en oefeningen doen uit een boek wordt nauwelijks gedaan door degenen die aan dans en theater doen.

Manieren om beter te worden en te leren houden op een paar punten licht verband met de leeftijd van beoefenaars. Kinderen en jongeren hebben vaker les dan volwassenen. En het aandeel van beoefenaars die leren via digitale voorbeelden is onder kinderen én 65+'ers lager dan onder de andere leeftijdsgroepen.

Tabel 29 Manieren om beter te worden en te leren, naar leeftijd

	6-11 jaar	12-19 jaar	20-34 jaar	35- 49 jaar	50- 64 jaar	65+	Alle beoefe- naars
	%	%	%	%	%	%	%
Gewoon doen, spelen of maken, daardoor leer ik/leren we vanzelf	47	47	52	53	45	36	47
Geregeld repeteren/oefenen	32	38	30	27	30	32	31
Ik leer van digitale voorbeelden of instructies, via internet of speciale app	15	27	28	30	27	16	24
Ik heb les	42	32	18	14	11	13	20
Ik doe wel eens mee aan een workshop	7	7	11	20	21	16	15
Ik lees erover en doe oefeningen uit een boek	8	11	12	14	16	11	12
Ik volg een cursus	5	3	5	6	7	5	5
Ik leer van een televisieprogramma of dvd	6	3	2	4	3	2	3
Nee, geen van deze	12	13	16	14	16	25	16

Beoefenaars van kunstzinnige of creatieve activiteiten. Kruistabellen per manier om te leren (ja/nee) naar leeftijd. Manieren van leren zijn hier gerangschikt van meest naar minst genoemd. Som van percentages per kolom >100% omdat meerdere antwoorden mogelijk zijn.

Van de beoefenaars die gebruik maken van digitale middelen om te leren en beter te worden noemt bijna 90% filmpjes en voorbeelden op YouTube, Facebook en dergelijke. Lesmateriaal downloaden en deelnemen aan een online community gebeurt door een kwart van deze beoefenaars.

Tabel 30 Digitale middelen om te leren en beter te worden

<i>Digitale middelen</i>	%
Filmpjes en voorbeelden op YouTube, Facebook, etc.	92
Lesmateriaal downloaden	25
Online community	21
Speciale apps	13
Andere manier	4

Beoefenaars die leren met digitale middelen. Digitale middelen zijn hier gerangschikt van meest naar minst genoemd. Som van percentages per kolom >100% omdat meerdere antwoorden mogelijk zijn.

Leren van een docent of een kunstenaar

Van de beoefenaars die les hebben, een cursus volgen of die wel eens meedoen aan een workshop wordt ruim de helft daarin begeleid door een docent en een vijfde door een kunstenaar. Ruim driekwart (78%) van hen heeft les of doet een workshop bij één docent of kunstenaar, een vijfde bij twee of meer docenten of kunstenaars. Of men les heeft van een docent of een kunstenaar verschilt tamelijk sterk per activiteit: muziek- en dansles worden vaak door een

docent gegeven, terwijl beoefenaars van beeldende activiteiten dikwijls bij een kunstenaar in de leer zijn.

Tabel 31 Les, cursus of workshop: bij een docent of een kunstenaar, naar activiteit (hoofdsoort)

	Beeldende activiteiten	Muziek	Dans	Theater	Creatief schrijven	Media	Alle beoefenaars
	%	%	%	%	%	%	%
Bij een docent	25	75	81	68	50	36	56
Bij een kunstenaar	46	10	9	15	22	22	22

Beoefenaars die les hebben, een cursus volgen of wel eens aan een workshop meedoen. Kruistabellen per categorie van begeleider (ja/nee) naar activiteit (hoofdsoort). Meerdere antwoorden waren mogelijk.

Ruim twee derde van de beoefenaars die les hebben, heeft alleen les met meerdere deelnemers tegelijk, een vijfde alleen individueel en ruim een tiende soms individueel en soms met meer deelnemers tegelijk. Beoefenaars krijgen in een klein aantal gevallen thuis les, 93% krijgt alleen op een andere plek, niet thuis les.

Tabel 32 Werkzaamheid van docent of kunstenaar, naar activiteit (hoofdsoort)

	Beeldende activiteiten	Muziek	Dans	Theater	Creatief schrijven	Media	Totaal
	%	%	%	%	%	%	%
Zelfstandig, eigen praktijk	68	54	45	34	28	44	53
Zelfstandig in een groepspraktijk	6	7	11	16	18	11	9
Bij vereniging, instelling of bedrijf	19	34	40	36	34	27	31
Weet ik niet	16	10	8	14	20	25	13

Beoefenaars die les hebben, een cursus volgen of wel eens aan een workshop meedoen bij of van een docent of kunstenaar. Kruistabellen per categorie docent of begeleider (ja/nee) naar activiteit (hoofdsoort). Som van percentages kan >100% zijn omdat meerdere antwoorden mogelijk zijn.

Bijna twee derde van de beoefenaars die les hebben, zegt dat zijn of haar docent of kunstenaar werkzaam is als zelfstandige. Wie iets beeldends of aan muziek doet en daar les in heeft, doet dat het meest van alle beoefenaars bij een zelfstandige docent of kunstenaar met een eigen praktijk. Een derde geeft aan gebruik te maken van een docent of kunstenaar die werkzaam is bij een vereniging, instelling of bedrijf. Ook hier kan het overigens gaan om zelfstandigen, want verenigingen en ook steeds vaker centra voor de kunsten, muziekscholen en dansscholen werken met zelfstandigen. Degenen die aangeven dat hun docent of kunstenaar werkzaam is als zelfstandige in een groepspraktijk of bij een vereniging, instelling of bedrijf noemen vooral de muziekschool (24%) en dansschool (23%), gevolgd door verenigingen (12%) en centra voor de kunsten (11%).

Tabel 33 Soort organisatie waar docent of kunstenaar volgens beoefenaar werkzaam is

	%
Muziekschool	24
Dansschool	23
Vereniging	12
Centrum voor de Kunsten	11
Creativiteitscentrum	7
(Jeugd)theaterschool	7
Cultureel centrum (of Kulturhus)	6
Buurthuis	5
Sportschool	4
Volksuniversiteit	4
Docentencollectief/-coöperatie	4
Bibliotheek	1
Anders	16

Beoefenaars die les hebben, een cursus volgen of wel eens aan een workshop meedoen bij of van een docent of kunstenaar die bij een vereniging, instelling of bedrijf werkt. Categorieën zijn hier gerangschikt van meest naar minst genoemd. Som van percentages kan >100% zijn omdat meerdere antwoorden mogelijk zijn.

De meeste beoefenaars die les hebben of wel eens een workshop volgen bij een docent of kunstenaar zijn daar tevreden over: het meest over de kwaliteit van de docent/kunstenaar en het niveau van de lessen van de lessen of workshop. Men is ook tevreden, maar iets minder, over de inrichting van de locatie en de prijs die men voor de lessen of workshops moet betalen.

Tabel 34 Tevredenheid over les, cursus of workshop

	Inrichting van locatie	Niveau van lessen/workshops	Organisatie van lessen/workshops	Kwaliteit van docent/begeleider	Prijs die ik ervoor betaal
	%	%	%	%	%
Heel tevreden	66	74	72	79	59
Tamelijk tevreden	33	25	28	20	38
Niet tevreden	1	1	0	1	4
Totaal	100	100	100	100	100

Beoefenaars die les hebben, een cursus volgen of wel eens aan een workshop meedoen bij of van een docent of kunstenaar.

Voor de mate van tevredenheid over de inrichting, het niveau, de organisatie, de kwaliteit en de prijs van de lessen maakt het nauwelijks uit of men les heeft bij een zelfstandige docent met een eigen praktijk, een zelfstandige docent in een groepspraktijk of een docent werkzaam bij

een vereniging, instelling of bedrijf. Alleen bij degenen die les hebben van een docent of kunstenaar werkzaam bij een vereniging, instelling of bedrijf is het percentage dat *niet tevreden* is over de prijs iets hoger dan bij cursisten van zelfstandige docenten met een eigen praktijk of groepspraktijk (respectievelijk 7%, 3% en 1%). Opvallend is dan wel dat de gemiddelde uurprijs van een les, cursus of workshop bij een vereniging, instelling of bedrijf weer lager ligt dan bij de zelfstandige docenten.

Tabel 35 Uurprijs voor les, cursus of workshop naar categorie docent/kunstenaar

	Zelfstandig, eigen praktijk	Zelfstandig in een groepspraktijk	Bij vereniging, instelling of bedrijf	Totaal
Gemiddelde uurprijs	€ 17,81	€ 18,80	€ 14,68	€ 16,32
Mediaan uurprijs	€ 15,00	€ 14,95	€ 10,00	€ 11,00

Beoefenaars die les hebben, een cursus volgen of wel eens aan een workshop meedoen bij of van een docent of kunstenaar.

Oefenen en repeteren onder deskundige begeleiding

Beoefenaars die geregeld oefenen en repeteren is gevraagd of ze dat met deskundige begeleiding doen. 40% doet dat altijd of meestal. Bij kinderen en 50-plussers ligt dit percentage hoger dan bij tieners, twintigers en dertigers.

Tabel 36 Oefenen en repeteren met of zonder deskundige begeleiding, naar leeftijd

	6-11 jaar	12-19 jaar	20-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	65+	Totaal
	%	%	%	%	%	%	%
Altijd met begeleiding	17	18	19	18	30	43	25
Meestal met begeleiding	29	16	15	10	17	8	15
Ongeveer even vaak met begeleiding als zonder	14	12	11	10	15	11	12
Meestal zonder begeleiding	31	22	24	28	11	14	21
Altijd zonder begeleiding	9	31	32	34	27	25	27
Totaal	100	100	100	100	100	100	100

Beoefenaars die geregeld oefenen of repeteren om te leren en beter te worden in hun activiteit.

De termen 'oefenen' en 'repeteren' zijn meer van toepassing op creatieve activiteiten die meestal samen met anderen beoefend worden dan op individuele activiteiten. Wie oefent en repeteert voor toneel of dans doet dat bijvoorbeeld veel vaker onder deskundige begeleiding (respectievelijk 91% en 59%) dan wie schrijft of iets aan 'media' of iets beeldends doet (2 à 18%). De muziekbeoefenaars zitten er tussen in met 43% die altijd of meestal oefent en repeteert met deskundige begeleiding en 44% altijd of meestal zonder.

Wie geregeld oefent en repeteert onder deskundige begeleiding is daarvoor meestal aangewe-

zen op de vereniging of club waar hij of zij lid van is. De helft vindt daar deskundige begeleiding. Ruim een vijfde regelt het met zijn of haar groep en bijna een vijfde regelt het zelf.

Tabel 37 Hoe komt u aan geschikte, deskundige begeleiding?

	%
Die regel ik zelf	20
Die regelen we met de groep waar ik in zit	21
Via de vereniging of club waar ik lid van ben	51
Via een centrum voor de kunsten, muziekschool, o.i.d.	14
Via (een leerkracht van) school	2
Anders, namelijk...	5

Beoefenaars die geregeld oefenen of repeteren om te leren en beter te worden in hun activiteit en dat wel eens onder deskundige begeleiding doen. Som van percentages >100% omdat meerdere antwoorden mogelijk zijn.

Podia om te laten horen, zien of lezen wat men doet of maakt

Bijna een derde van de beoefenaars trad in de twaalf maanden voor de enquête wel eens op voor publiek, stelde werk tentoon of liet iets zien, horen of lezen via internet. De beoefenaars van theater en muziek doen dat het meest, degenen die schrijven of iets aan 'media' of iets beeldends doen het minst.

Het soort podia waar men gebruik van maakt hangt samen met het soort activiteit. Voor activiteiten die doorgaans individueel en vaak ook thuis worden beoefend (beeldend, schrijven, 'media') zijn digitale podia veel belangrijker dan kerken en theater-, dans- of concertzalen die het belangrijkste zijn voor degenen die musiceren, dansen en toneelspelen. Voor wie schrijft zijn printmedia ook een publicatiekanaal, naast internet.

Tabel 38 Afgelopen jaar wel eens opgetreden, werk tentoongesteld of laten horen of lezen en waar of via welke kanalen, naar activiteit (hoofdsoort) en soort podia

	Beeldende activiteiten	Muziek	Dans	Theater	Creatief schrijven	Media	Totaal
	%	%	%	%	%	%	%
Ja, wel eens opgetreden (etc.)	16	46	28	53	21	20	29
Theater-, Dans- of concertzaal	13	27	62	64	8	4	28
Kerkgebouw, synagoge of moskee	9	46	0	9	10	5	26
Sociale media	37	11	15	7	27	56	21
Buurthuis, wijkgebouw	20	25	17	12	6	5	19
Openbare ruimte buiten	18	22	13	16	0	9	17
Verzorgingshuis, zorgcentrum	9	25	11	5	0	1	16

Festival, concours	4	22	13	0	0	0	13
School	12	14	8	12	0	3	11
Internetpodia	23	6	0	6	41	18	11
Zalencentrum	1	18	5	6	6	3	11
Café, horeca	3	16	6	5	8	4	10
Sportzaal	3	6	16	0	0	0	5
Tijdschrift, krant, gedrukte media	3	4	4	8	17	5	5
Galerie, museum, expositieruimte voor kunst	12	2	0	4	0	6	4
Anders, namelijk	15	10	7	5	28	21	12

In de bovenste rij, vetgedrukt ('Ja, wel eens opgetreden') staan percentages op het aantal beoefenaars per activiteit (hoofdsoort) en op het totaal van beoefenaars. Percentages in de rijen daaronder hebben betrekking op beoefenaars per activiteit die wel eens hebben opgetreden, hun werk hebben tentoongesteld of hebben laten horen of lezen. Kruistabellen per soort podium (ja/nee) naar activiteit (hoofdsoort). Som van percentages >100% omdat meerdere antwoorden mogelijk zijn.

Beschikbaarheid en bereikbaarheid van voorzieningen

Vragen over de beschikbaarheid en bereikbaarheid van voorzieningen zijn gesteld aan beoefenaars die gebruik maken van werk-, oefen- of lesruimte buiten de deur, les hebben, een workshop doen en/of wel eens onder deskundige begeleiding oefenen en studeren, of wel eens optreden, tentoonstellen en dergelijke om anderen te tonen wat ze doen of maken.

De meeste beoefenaars vinden hun voorzieningen in de eigen gemeente. Er zijn wel lichte verschillen naar soort activiteit. Voor werk- oefen- en lesruimte zijn de verschillen marginaal, maar voor lessen, workshops en begeleiding moeten degenen die een 'individuele' activiteit (beeldend, schrijven en 'media') doen wat vaker naar een andere gemeente of stad dan de beoefenaars van andere creatieve activiteiten. En meer dan andere beoefenaars reizen muziekbeoefenaars verder om op te treden.

Er zijn grotere verschillen naar de mate van stedelijkheid. Hoe kleiner de mate van stedelijkheid hoe groter het percentage beoefenaars dat voor zijn voorzieningen afreist naar een andere gemeente of stad. Ruim 40% van de beoefenaars in niet-stedelijke gebieden volgt lessen, cursussen of workshops of maakt gebruik van podia of tentoonstellingsruimten in een andere gemeente of stad. Voor ruimten om te oefenen en repeteren maakt ruim 30% van de beoefenaars in niet-stedelijke gebieden de gang naar een andere gemeente. Ter vergelijking: tussen de 15 à 25% van de beoefenaars in zeer sterke stedelijke regio's gaat naar een andere gemeente om gebruik te maken van voorzieningen.

Tabel 39 Voorzieningen in de buurt of verder weg

	Werk-, oefen-, lesruimte	Lessen, workshops, begeleiding	Podia, tentoonstellingsruimte, e.d.

	%	%	%
Dichtbij: eigen wijk of dorp	55	46	41
Iets verder weg: wel eigen gemeente	29	32	39
Verder weg: andere gemeente	21	24	32

Beoefenaars die gebruik maken van werk-, oefen- of lesruimte buiten de deur, les hebben of een cursus of workshop doen of wel eens onder deskundige begeleiding oefenen, of wel eens optreden (et cetera) om anderen te tonen wat ze doen of maken. Kruistabellen per categorie van afstand (ja/nee) per soort voorzieningen. Som van percentages per kolom >100% omdat meerdere antwoorden mogelijk zijn.

Over de bereikbaarheid van voorzieningen – werk-, oefen- en lesruimte, lessen en begeleiding, en podia – is 64% (podia) tot 75% (lessen en begeleiding) en 85% (ruimte) van de beoefenaars tevreden. Dat verschilt niet of nauwelijks naar de mate van stedelijkheid van de woonomgeving.

Tabel 40 Tevredenheid over bereikbaarheid van voorzieningen

	Werkruimte, repetitieruimte, oefen- of leslokaal	Lessen, workshops, begeleiding	Podia, tentoonstellingsruimte, e.d.
	%	%	%
Heel tevreden	54	47	38
Tamelijk tevreden	31	28	26
Niet tevreden, niet ontevreden	12	18	26
Tamelijk ontevreden	1	1	1
Heel ontevreden	2	6	8
Totaal	100	100	100

Beoefenaars die gebruik maken van werk-, oefen- of lesruimte buiten de deur, les hebben of een cursus of workshop doen of wel eens onder deskundige begeleiding oefenen, of wel eens optreden (et cetera) om anderen te tonen wat ze doen of maken.

Aan alle beoefenaars die gebruik maken of maakten van werk-, oefen- of lesruimte buiten de deur, die oefenen of studeren met docenten en deskundige begeleiding of die wel eens optreden is gevraagd of ze in hun omgeving voldoende voorzieningen voor hun activiteiten hebben. Volgens ruim twee derde van deze beoefenaars is er (ruim) voldoende werk-, oefen- of lesruimte, bijna drie kwart vindt dat er ook (ruim) voldoende lesmogelijkheden en deskundige begeleiding te vinden zijn en 81% noemt (ook) de podia (ruim) voldoende.

Er zijn weer lichte verschillen in het oordeel over de beschikbaarheid van voldoende voorzieningen naar soort activiteit, maar die worden nogal beïnvloed door het percentage beoefenaars dat daar geen oordeel over kan geven. Het oordeel verschilt nauwelijks naar mate van stedelijkheid van de woonomgeving.

Tabel 41 Oordeel over beschikbaarheid van voorzieningen

	Werkruimte, repetitieruimte, oefen- of leslokaal	Lessen, workshops, begeleiding	Podia, tentoonstellingsruimte, e.d.
	%	%	%
Ruim voldoende	45	39	32
Voldoende	36	34	33
Te weinig	7	7	7
Weet ik niet	12	21	29
Totaal	100	100	100

Beoefenaars die gebruik maken van werk-, oefen- of lesruimte buiten de deur, les hebben of een cursus of workshop doen of wel eens onder deskundige begeleiding oefenen, of wel eens optreden (et cetera) om anderen te tonen wat ze doen of maken.

Aan *alle* beoefenaars is tevens gevraagd of de laatste twee jaar bepaalde voorzieningen zijn weggefallen. Dat is volgens 4% van hen het geval. Er zijn geen of amper verschillen naar soort activiteit en stedelijkheid. Op de vraag of er in de afgelopen twee jaar ook voorzieningen zijn *bijgekomen* waar ze nu gebruik van maken en die er voorheen niet waren zegt 4% 'ja'. De helft van het kleine aantal respondenten dat zegt dat er voorzieningen zijn weggefallen heeft ergens anders goede vervanging gevonden.

Tabel 42 Voorzieningen weggefallen in de afgelopen twee jaar?

	%
Ja	4
Nee	51
Weet ik niet	13
Niet van toepassing: ik maakte in 2016 en 2017 geen gebruik van voorzieningen	32
Totaal	100

Beoefenaars van kunstzinnige of creatieve activiteiten.

Informatie over en voor kunstzinnige en creatieve activiteiten

Informatie over het aanbod, plekken, kwaliteit, kosten et cetera van voorzieningen voor actieve cultuurparticipatie kan op zichzelf ook als een voorziening gezien worden. Gevraagd naar bronnen waaruit ze informatie krijgen over activiteiten in hun omgeving, noemen beoefenaars in de eerste plaats vrienden en kennissen. De andere informatiekanalen zijn iets minder belangrijk.

Tabel 43 Informatiebronnen over kunstzinnige en creatieve activiteiten in de omgeving

	Meestal	Soms	Nooit
	%	%	%
Vrienden, kennissen	24	51	25
Familie (ouders, andere)	16	44	40
Dagblad	6	30	64
Huis-aan-huisblad	10	36	54
Websites van verenigingen, e.d.	16	38	46
Andere websites	15	41	44
Facebook	17	37	46
Andere sociale media	10	35	55

Beoefenaars van kunstzinnige of creatieve activiteiten. Kruistabellen per informatiebron (ja/nee).

Als de verschillende informatiekanalen worden gegroepeerd, is het aandeel van digitale media nagenoeg even groot als vrienden, kennissen en familie. Het belang van die 'persoonlijke' relaties varieert niet met de leeftijd, het gebruik van printmedia en digitale media wel: ouderen maken meer gebruik van printmedia dan jongeren, en ouderen en kinderen maken het minst gebruik van digitale media.

Tabel 44 Soort informatiekanalen dat beoefenaars meestal of soms gebruiken, naar leeftijd

	6-11 jaar	12-19 jaar	20-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	65+	Alle beoefenaars
	%	%	%	%	%	%	%
Vrienden, kennissen, familie	85	78	79	84	78	78	80
Dagbladen en huis-aan-huisbladen	46	35	43	56	63	61	52
Digitale media	72	81	86	88	80	65	79

Wie een abonnement heeft op een tijdschrift voor zijn of haar kunstzinnige of creatieve activiteit of daar geregeld bepaalde websites voor bezoekt, geeft daarmee blijk van een wat dieper gaande inhoudelijke belangstelling. 18% van de beoefenaars heeft een abonnement en/of bezoekt geregeld websites voor zijn of haar kunstzinnige of creatieve activiteiten.

Tabel 45 Informatiebronnen van beoefenaars die geabonneerd zijn op een tijdschrift of geregeld gebruik maken van websites voor of over hun activiteiten

Welke informatiebronnen	%
Abonnement op tijdschrift en geregeld bezoek websites	3
Alleen abonnement op tijdschrift	3
Alleen geregeld bezoek websites	12
Geen van beide	82

4 Vergelijking en trendgegevens

Trendgegevens 2009-2017

Resultaten van de NMAK 2017 zijn op een aantal punten te vergelijken met die van de NMAK 2015, 2013 en van de oude Monitor Amateurkunst (2009-2012):

- neemt het percentage beoefenaars tussen 2009 en 2017 af of toe, of gaat het op en neer?
- gaan die trends gelijk op voor alle soorten activiteiten (disciplines) of neemt het percentage beoefenaars van sommige disciplines af en van andere toe?
- leeftijd: komen er meer jongere of oudere beoefenaars, of blijft de leeftijdsverdeling gelijk?
- geslacht: neemt het aandeel van jongens en mannen toe onder de beoefenaars of gaan (nog) meer meisjes en vrouwen in hun vrije tijd iets creatiefs doen?
- geografische spreiding: neemt het percentage beoefenaars onder bewoners van grote steden of juist van het niet-verstedelijkte platteland af of toe?

De gegevens staan in tabel 46.

Hierbij is een belangrijk voorbehoud te maken. Resultaten van de NMAK 2017 zijn goed te vergelijken met die van de NMAK 2015 en de NMAK 2013. Verschillen tussen die resultaten en resultaten van de oude Monitor Amateurkunst (2009 en 2011) kunnen (mede) berusten op verschillen in de vraagstelling, in de analyse van gegevens, in de omvang van de steekproef en in de weging van gegevens. Conclusies over *trends* in amateurkunstbeoefening in de periode 2009-2017 kunnen beter getrokken worden op basis van de MAK, NMAK én andere bronnen samen, zoals de Vrijetijdsomnibus (VTO) van het SCP en het LISS-panel (Longitudinal Internet Studies for the Social Sciences) van Tilburg University. Verschillende onderzoeken kunnen verschillende uitkomsten hebben voor een bepaald jaar, maar zouden met elkaar wel ongeveer dezelfde trend moeten aangeven over een langere periode: dalen, stijgen, op en neer of gelijkblijvend.

Aantal beoefenaars

De Monitor Amateurkunst laat een afname van het percentage beoefenaars zien. Hierbij moeten echter een kanttekening geplaatst worden. De sterke daling in beoefening tussen 2011 en 2013 (van 48% naar 41%) berust waarschijnlijk vooral op iets gewijzigde vragen over het beoefenen van bepaalde activiteiten: *creatief* schrijven in plaats van schrijven, kunstzinnige fotografie, film/video en computerkunst (samen 'media') in plaats van fotografie et cetera. Sinds die wijzigingen vertoont het aandeel beoefenaars slechts een minieme afname van 1%. We houden het dus bij een licht dalende trend over de hele periode 2009-2017. Deze trend berust waarschijnlijk op het toegenomen gebruik van internet, mobiele telefonie en sociale media dat ten koste gaat van alle 'traditionele' vormen van vrijetijdsbesteding (Vinken & IJdens 2014). Welk deel van het gebruik van internet, sociale media en dergelijke 'kunstzinnig' of 'creatief' genoemd kan worden maar verborgen blijft voor statistisch onderzoek als de NMAK, is niet bekend. Uit de resultaten over 2017 blijkt wel opnieuw dat het gebruik van internet en digitale media om informatie, kennis en inspiratie over en voor kunstzinnige activiteiten te krijgen én om met anderen te delen wat men maakt, een stevige plaats heeft gekregen in de praktijk van beoefenaars.

Samenstelling van beoefenaars

Over de periode 2009-2017 is het aandeel van vrouwen en meisjes licht toegenomen en dat van jongens en mannen gedaald. Verder zien we sinds 2013 een toename van het aandeel 6-11-jarigen en een afname van het aandeel van jongeren (12-19-jarigen). Laatstgenoemde trend is op dit moment en op basis van deze gegevens niet goed te duiden en vraagt om aanvullend onderzoek. Wat betreft de geografische verdeling van beoefenaars blijft het beeld over de hele periode nagenoeg gelijk.

Tabel 46 Kunstzinnig en creatief actief in de vrije tijd: trendgegevens 2009-2017

Gegevens	*2009	*2011	**2013	**2015	**2017
	%	%	%	%	%
Kunstzinnig of creatief actief? (bevolking)					
Ja	52	48	41	41	40
Soort activiteit (bevolking)					
% beoefenaars beeldend	21	21	20	21	20
% beoefenaars muziek	21	16	18	19	19
% beoefenaars dans	12	11	9	8	9
% beoefenaars theater	6	5	4	4	5
% beoefenaars schrijven	12	13	6	7	7
% beoefenaars media	14	15	12	12	12
Leeftijd (bevolking)					
% beoefenaars van 6-11 jarigen	76	66	60	61	67
% beoefenaars van 12-19 jarigen	54	64	58	53	49
% beoefenaars van 20-34 jarigen	50	50	44	39	40
% beoefenaars van 35-49 jarigen	52	44	36	36	36
% beoefenaars van 50-64 jarigen	46	45	35	38	37
% beoefenaars van 65+'ers	44	35	38	36	35
Totaal	52	48	41	41	40
Geslacht (beoefenaars)					
% mannen	43	42	42	38	39
% vrouwen	57	58	58	62	61
Totaal	100	100	100	100	100
Geografisch (beoefenaars)#					
% van beoefenaars West	46	43	45	44	43
% van beoefenaars Noord	10	12	11	11	11
% van beoefenaars Oost	20	24	21	21	22
% van beoefenaars Zuid	24	21	24	24	24
Totaal	100	100	100	100	100

Bronnen: cijfers voor 2009-2012 uit publicaties van Kunstfactor (Monitor Amateurkunst); cijfers voor 2013, 2015 en 2017 gebaseerd op analyse van databestanden van de Nieuwe Monitor Amateurkunst 2013, 2015 en 2017 door het LKCA. # De geografische verdeling van de hele bevolking van zes jaar en ouder loopt gelijk op met die van de beoefenaars, van West naar Zuid (zie ook tabel 6).

Vergelijking 2013, 2015 en 2017

Vergelijking van de resultaten van de NMAK 2017 met die van de NMAK 2015 en 2013 laat nauwelijks veranderingen zien. Het percentage beoefenaars is in 2017 ten opzichte van 2015 en 2013 met 1% gedaald, een minieme afname. Het aandeel van dans, theater en media is ten opzichte van 2015 iets gestegen. Ook is het gebruik van ruimte elders toegenomen. Over de periode 2013-2017 is het aandeel beoefenaars dat weleens heeft opgetreden, werk heeft getoond of laten lezen, gestaag gedaald. Diegenen die dit wel doen, gebruiken daarvoor steeds vaker digitale podia. Net als in 2015 vindt de meerderheid van de beoefenaars dat er voldoende werk-, repetitie- of oefenruimte, lessen workshops en begeleiding, en podia en tentoonstellingsruimte beschikbaar zijn.

Tabel 47 Vergelijking tussen 2017, 2015 en 2013 op een aantal kenmerken

Kenmerken	2013	2015	2017
	%	%	%
Bevolking: doet in vrije tijd iets kunstzinnigs of creatiefs	41	41	40
Beoefenaars: soort activiteiten	%	%	%
Beeldend	48	50	49
Muziek	44	46	46
Dans	23	19	21
Theater	9	10	13
Creatief schrijven	15	16	16
Media	24	28	30
Beoefenaars: patroon/intensiteit	%	%	%
Hele jaar, bijna elke dag	19	23	20
Hele jaar, bijna elke week	31	44	41
Hele jaar, bijna elke maand	15	13	16
Deel van het jaar	11	9	8
Af en toe	24	11	16
Beoefenaars: gebruik ruimte	%	%	%
Eigen woonruimte	59	64	61
Aparte ruimte bij eigen woning	12	13	12
Ruimte elders	39	38	43
Beoefenaars: hoe komt u aan ruimte elders	%	%	%
Vereniging of club		30	31
Met de groep		25	24
Regelen we zelf		17	16
Docent		36	38
Beoefenaars: optreden, tonen, laten lezen	%	%	%
Ja, opgetreden, getoond of laten lezen	36	31	29
- Ruimte in zalencentrum, buurthuis, kerk, etc.	54	40	
- Theater, concertzaal	31	25	28

- Openbare ruimte buiten	25	18	17
- Digitale podia op internet	22	27	32
- Festivals, concoursen	15	13	13
- Tijdschriften, kranten, gedrukte media	12	6	5
- Café, horeca	12	9	10
- Galerie, museum, expositieruimte voor kunst	8	4	4
Beoefenaars: voldoende voorzieningen in omgeving?#	%	%	%
Ja, (ruim) voldoende	90		
Ja, (ruim) voldoende werk-, repetitie-, oefenruimte		79	81
Ja, (ruim) voldoende lessen, workshops, begeleiding		73	73
Ja, (ruim) voldoende podia, tentoonstellingsruimte		65	65
Beoefenaars: voorzieningen weggevallen (laatste twee jaar)?	%	%	%
Ja	4	4	4

In 2013 is de vraag alleen in het algemeen gesteld, in 2015 en 2017 niet in het algemeen maar per soort voorzieningen.

Literatuur

Ijdens, T. (2015). Kunstzinnig en creatief in de vrije tijd. Monitor Amateurkunst 2015. Utrecht: LKCA.

Kunstfactor (2009). *Amateurkunst – de feiten. Monitor Amateurkunst in Nederland 2009*. Utrecht: Kunstfactor.

Kunstfactor (2010). *Monitor Amateurkunst 2010*. Utrecht: Kunstfactor.

Kunstfactor (2011). *Amateurkunst: Feiten en trends. Monitor Amateurkunst in Nederland 2011*. Utrecht: Kunstfactor.

Kunstfactor (2012). *Factsheet amateurkunst in Nederland 2012*. Utrecht: Kunstfactor.

Vinken, H. en T. Ijdens (2014). De slag om de vrije tijd. Cultuurparticipatie en andere vormen van vrijetijdsbesteding. In: T. Ijdens & J.J. Knol, red., *Zicht op actieve cultuurparticipatie 2014*.

Colofon

Kunstzinnig en creatief in de vrije tijd. Monitor Amateurkunst 2017. Monitorrapport.

Auteurs

Arno Neele, Zoë Zernitz en Teunis IJdens

Met medewerking van

Hans Mariën (IVAdata) en Josefiene Poll (LKCA)

Uitgever

Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst (LKCA)

030 711 51 00

info@lkca.nl

www.lkca.nl

Het LKCA

Het Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst (LKCA) wil ervoor zorgen dat iedereen goede cultuureducatie krijgt (op school én in de vrije tijd) en dat iedereen kan meedoen aan culturele activiteiten.

Hoe doen we dat?

Wij ondersteunen professionals en bestuurders in ons vakgebied met kennis. Op onze bijeenkomsten, die we vaak samen met partners organiseren, ontmoet je professionals uit het hele land die van en met elkaar willen leren of willen samenwerken. Ook zetten we samen met professionals nieuwe ontwikkelingen in gang. Onze website staat boordevol informatie en ook onze publicaties zijn daar te vinden. Volg ons via onze nieuwsbrieven en/of social media, dan blijf je op de hoogte van ontwikkelingen binnen en buiten de sector. Heb je een vraag? Dan kun je ons altijd bellen of mailen.

©LKCA Utrecht, maart 2018



Het Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst (LKCA) wil ervoor zorgen dat iedereen goede cultuureducatie krijgt (op school én in de vrije tijd) en dat iedereen kan meedoen aan culturele activiteiten.

Hoe doen we dat?

Wij ondersteunen professionals en bestuurders in ons vakgebied met kennis. Op onze bijeenkomsten, die we vaak samen met partners organiseren, ontmoet je professionals uit het hele land die van en met elkaar willen leren of willen samenwerken. Ook zetten we samen met professionals nieuwe ontwikkelingen in gang. Onze website staat boordevol informatie en ook onze publicaties zijn daar te vinden. Volg ons via onze nieuwsbrieven en/of social media, dan blijf je op de hoogte van ontwikkelingen binnen en buiten de sector. Heb je een vraag? Dan kun je ons altijd bellen of mailen.



LKCA

Postbus 452, 3500 AL Utrecht
030 711 51 00, info@lkca.nl

www.lkca.nl